

Naslov članka/Article:

Koroški *UPOR Praprotnic* (CD, 2016) in o angažirani uporniški pesmi v današnjem času

Avtor/Author:

Franc Križnar

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Glasba v šoli in vrtcu št. 3/2017, letnik 20

ISSN 1854-9721

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2017

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/glasba-v-soli-in-v-vrtcu/>

Koroški *UPOR Praprotnic* (CD, 2016) in o angažirani uporniški pesmi v današnjem času

Nova plošča z repertoarja uporniških pesmi predstavlja hkrati tudi nov (koroški, avstrijsko-slovenski) vokalno-instrumentalni ansambel *Praprotnice*. Sestavlja ga pevski in instrumentalni tercet: **Hanca Pörtsch**, **Irene Strasser** in **Rozka Tratar Sticker** ob harmonikarski spremljavi **Georga Errensta**. Pri snemanju plošče so (umetniško) pomagali še **Dietmar Pickl**, ki recitira pesem *Widerstand/Upor* našega koroškega poeta Andreja Kokota (1936–2012), pevka **Katarina Juvančič** (odpoje *Češnjev cvet*), **Dejan Lapanja** (kitara) in **Lan Sticker** (tolkala). Gre za programski *Upor*. Ta prinaša niz 16 v glavnem prirejenih pesmi ne slovenske, temveč kar evropske in celo svetovne provenienčne. Gre za *Upor* z veliko začetnico, za sicer kar precej prirejen, prilagojen opus. Tega lahko presodimo vsaj po priredbah in izvedbah popularne Apihove *Bilećanke* (nastala je 1. maja 1940 v taborišču Bileća), asturske oz. španske *Asturiane/Na oknu glej obrazek bled*, ki je pri nas najbolj popularna v obdelavi oz. prevodu in prepesnitvi Mitje Ribičiča (jesen 1942), slovenski partizanski pesmi, ki je nastala po nemškem napevu (*Still ruht der See*) *Počiva jezero v tihoti*, aktualna med delavskim razredom že v času (1. svetovne) vojne in ki ji je novo besedilo navdihnil Mitja Ribičič idr. Večini pa je skupna enostavnost, kratkost (največ so to formalno eno-, dvo- in tridelne /male/pesemske oblike) in kitične pesmi. Besedila so vsakič najmanj tako pomembna kot sama muzika.

Zdajšnji avtorji, prireditelji, avtorji besedil in glasbe (gre za nova dela) *Praprotnic* so vse svoje posnetke obarvali zabavno. Vmes slišimo tudi recitacijo dvojezičnega Kokotovega *Widerstand/Upora*, ki ga recitira D. Pickl. Seveda vokal s harmoniko prednjači, saj je hkrati to tudi najbolj razpoznavni znak vseh uporov. Kljub temu da je popotnica tej vokalno-instrumentalni zasedbi mladost in svežina, pa le lahko rečemo, da so vsi štirje izvajalci tovrstni repertoar povzeli po kar več uporih na Koroškem; tudi v zadnjem, med 2. svetovno vojno, saj Korošci niso držali križem rok in zagotovo je zdaj tale hommage neke vrste odsev tistih časov tako v prevzeti slovenski kot tudi številčni internacionalni odporniški pesmi. Pa ne gre za nikakršno idejno ali celo ideološko politikantstvo, politiko, kajti umetnosti, kot sta literatura/beseda in glasba/napevi, temu vseskozi oporekajo; v vseh in tudi teh danih primerih gre zgolj in le za umetnost. Ta je tudi na tej plošči (v trajanju slabe ure) poleg izvornih slovenskih napevov in besedil posegla še daleč onstran vseh koroških/slovenskih in tudi čistih avstrijskih (nemških) umetnin te vrste: *Trije rdeči žvižgi* so doma kar na Koroškem (bes. Heinz R. Unger, Sonja Wakounig in K. Juvančič, glasba Willi Resetarits, prir. G. Errenst), *Sotiris Petrulas* je posvečena istoimenskemu grškemu novodobnemu junaku (1965; glasba Mikis Theodorakis in G. Errenst), Apihovo *Bilećanko* je priredil G. Errenst, čilska *Pesem Marta Ugarte* je tudi novodobna,

saj izhaja iz časa terorja Salvadorja Allendeja (glasba Sergio Ortega in G. Errenst), iz popularnega judovskega repertoarja klezmer izhaja portugalska *Grândola, vila morena* (1974) antifašističnega poeta Joséja Afonsa kot himna revolucije nagljev (glasba J. Afonso in G. Errenst), ameriška je uporniška pesem *Na kateri strani si?* (bes. Ani DiFranco, Occupy in K. Juvančič, glasba Florence Reece in G. Errenst), *Češnjev cvet* je avtorsko in izvajalsko delo K. Juvančič, D. Lapanje, Marjana Stickerja in v priredbi G. Errensta, iz (2. svetovne) vojne je tudi ruska *Žuravili*, ki je svojo popularnost dosegla šele v sredini prejšnjega stoletja (1968; bes. Rasul Gamuатов, glasba Yan Frenkel, prir. G. Errenst), kot že njen naslov pove, *Aušvicate hin kher baro*, gre za v taborišču smrti Auschwitzu (1944) nastalo pesem (bes. Ružena Danielová, glasba G. Errenst), asturska oz. španska je priredba *Na oknu glej obrazek bled* (bes. Mitja Ribičič, glasba: Rado Simoniti, prir. G. Errenst), ameriška je tudi *I Ain't afraid/ Ne bojim se tvojega Jahveja* (bes. Holly Near, glasba G. Errenst), kot zadnja pa je edina originalna slovenska partizanska pesem *Počiva jezero v tihoti*, ki pa je nastala po nemškem napevu *Still ruht der See* (tradicionalno bes. in tradicionalna glasba).

V predstavljenem repertoarju internacionalne in tudi svetovne pesmi upora gre za mnogo več kot zgolj za neke vrste utilitaristično funkcijo tovrstne umetnosti. Kajti umetnost literature in glasbe ima zagotovo tudi zgolj in čisto umetniško funkcijo: enostavno in preprosto po vseh kriterijih literarne in glasbene

umetnosti, v njihovih posamičnih in skupnih umetnostnih elementih. Pesmi pa so zdaj seveda tudi v sociološkem pogledu povsem drugačne, kot pa so bile ob nastanku na različnih koncih sveta, četudi je osnovno **sporočilo upora** še vedno njihova primarna funkcija. V teh novodobnih avtorskih, aranžersko-priredbenih prijemih poslušamo ves omenjeni repertoar v novih, praviloma zabavnih preoblikah, sta pa v teh »novih« podobah beseda in napev še vedno v ospredju. Njihova skupna sporočilnost pa je zato sveža, še na nov način provokativna, taka, kot je bila njihova primarna funkcija v tistih časih. Ansamblu, ki je tudi novodoben vse od leta 2012/13 z nekaj spremembami (v ženski pevski zasedbi), je omenjena plošča lahko v ponos. Poleg nekaj tovrstnih in večjih zasedb in solistk oz. solistov, kot so npr. *Partizanski pevski zbor Ljubljana* (ust. 1944, dirigent Franc Gornik), *Tržaški partizanski pevski zbor »Pinko Tomažič«* (ust. 1972; zborovodkinja Pia Cah), ženski pevski zbor *Kombinat* (ust. 2008, vodja Mateja Mavri), pevska solistka kantavtorica Ksenija Jus idr., so tu zdaj še *Praprotnice*, ki onstran druge (severne) meje, pa vendarle na enotnem (slovenskem) etničnem ozemlju, gojijo tovrstni repertoar.

Omenjeno ploščo so pomagali postaviti »na svetlo« še D. Lapanja (snemanje, zvočna obdelava & mastering), Nadja Pörsch (oblikovanje in ovitek), K. Juvančič (slike) in *Slovensko prosvetno društvo Edinost* iz Škofič & Roža v Šentjakobu (kot lastnik omenjenega medija & izdajatelja; www.praprotnice.at).

